

Μαργαρίτης Κούταβος

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΕΝΟΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗ ΑΓΩΝΙΣΤΗ ΤΟΥ 1821

Γράφει ο Παντελής Αθανασιάδης

- Μαργαρίτης Κούταβος, ναυμάχος του 1821.
- Η Αίνος με 300 καράβια, στην Επανάσταση.
- Με το πλοίο «Ποσειδών» στον Αγώνα.
- Έσωσε Χιώτες από τη σφαγή.
- Φροντιστής του στρατοπέδου της Αθήνας.
- «Αν ήμην Πελοποννήσιος ή Στερεοελλαδίτης...»

Η Αίνος, μια σημαντική ελληνική πόλη στα παράλια του Θρακικού Πελάγους, έδωσε πολλούς αγωνιστές, στην Επανάσταση του 1821. Ναυτικοί οι περισσότεροι, επάνδρωσαν τα πλοία του Αγώνα και έδωσαν το αίμα τους και το βιος τους για να ελευθερωθεί η πατρίδα. Αλλά πριν φύγουν για το μεγάλο Αγώνα, στα τέλη Απριλίου- αρχές Μαΐου 1821 κατάφεραν να καταλάβουν το κάστρο της πόλης τους και να κάνουν αισθητή την αντίθεσή τους στη Σουλτανική σκλαβιά. Μετά την ανακατάληψή του όμως από τους Τούρκους δεν είχαν πολλά περιθώρια να μείνουν εκεί. Έτσι μπήκαν στα καράβια τους και τράβηξαν για το Νοτιά, εκεί που τους καλούσε η φωνή του καθήκοντος.

Το κάστρο της Αίνου, σήμερα

Το 1821, όταν ξέσπασε η Επανάσταση εναντίον της Οθωμανικής κυριαρχίας η Αίνος, αριθμούσε 300 πλοία περίπου, τα οποία όργωναν τη Μεσόγειο, κουβαλώντας όλα τα αγαθά. Ο Γάλλος πρόξενος στην Πάτρα και ιστορικός της εποχής του, έχει γράψει ότι νωρίτερα, το 1813, η Αίνος είχε μόνο τέσσερα μεγάλα καράβια και 60 σακολέβες.

Την ναυτοσύνη της Αίνου, δηλαδή τους φημισμένους εφοπλιστές της, τους ηρωικούς ναύτες, τους δεξιότεχνες ναυπηγούς, αλλά και τις υπομονετικές Αινίτισες, ύμνησε η δημοτική μούσα:

*«...Έχει η Αίνος ξακουστές
πλεούμενες φεργάδες,
έχει караβοκύρηδες
και караβοκυράδες,
έχει караβομαραγκούς
καράβια π' αρματώνουν,
που φεύγουν στην Ανατολή
και πάνε και στη Δύση,
φέρνουν χρυσό κι ασημικό
και κεντητά μαντήλια,
τα βάζουν οι νοικοκυρές
και παν στην εκκλησία...».*

Ορισμένοι μάλιστα διακεκριμένοι караβοκύρηδες, πρόσφεραν τα πλοία τους και τις τεράστιες περιουσίες τους, με πρωτοφανή ανιδιοτέλεια και όταν η Πατρίδα ελευθερώθηκε, η αμοιβή τους ήταν η περιφρόνηση, ο κατατρεγμός και η φτώχεια.

Το μνημείο των Βισβίζιδων στην Αλεξανδρούπολη

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι η περίπτωση της οικογένειας του Αινίτη караβοκύρη Χατζή Αντώνη Βισβίζη, ο οποίος μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία, κατέβηκε αμέσως στη επαναστατημένη Ελλάδα. Ο Χατζή Αντώνης Βισβίζης, ξεκίνησε για τον Αγώνα με το μπρίκι του την «Καλομοίρα» μέσα στο οποίο πήρε τη γυναίκα του Δόμνα, τα πέντε παιδιά του και 140 ναύτες. Συμμετέσχε σε αλληπάλληλες ναυτικές επιχειρήσεις και τελικά έχασε τη ζωή του επάνω στο πλεούμενό του, το οποίο πολιορκούσε τους Τούρκους στα στενά της Εύβοιας.

Τη θέση του πήρε επάξια η σύζυγός του Δόμνα Βισβίζη, με τεράστια προσφορά στον ναυτικό Αγώνα των Ελλήνων, σε χρήμα και σε ναυμαχίες, που όταν η πατρίδα απελευθερώθηκε, αυτή επαιτούσε στο Ναύπλιο, μια μικρή βοήθεια για να αναστήσει τα ορφανά παιδιά της.

Τη δράση της Δόμνας Βισβίζη, ύμνησε η λαϊκή Μούσα με δημοτικό τραγούδι, που μεταξύ άλλων λέει:

*-Πουλάκι πόθεν έρχεσαι, πουλάκι για αποκρίσου,
Μην είδες και μην άκουσες για τη κυρά Δομνίτσα
Την όμορφη, τη δυνατή, την αρχικαπετάνα,
πούχει καράβι ατίμητο και πρώτο μεσ' στα πρώτα
καράβι που πολέμησε στην Ίμπρος το μπουγάζι.*

*Και το πουλάκι στάθηκε και το πουλάκι λέει:
-Την είδα την απάντησα σιμά στο Αγιονόρος
τρεις μέρες επολέμησε με δυο χιλιάδες Μούρτους
Καράβια εδώ, καράβια εκεί, καράβια παραπέρα
Και τούτη σαν το αϊτό όρμαγε και χτυπούσε.....*

Άλλοι Αινίτες καπεταναίοι ήταν ο Στρατής Σκόρδος (κυβερνούσε σκάφος με πλήρωμα 32 ανδρών) , ο Γιάννης Καραβέλας (καραβοκύρης του «Αγίου Συμεών»), ο Ελευθέριος Παλαιός (που είχε το πλοίο «Αρχάγγελος Μιχαήλ») ο Γρηγόρης Κομνηνός (με το σκάφος «Λεωνίδα» συνεργάστηκε με τους Ψαριανούς) , ο Χατζή Εμμανουήλ Τέρογλου (με πλοίο που ονομάζονταν «Ποσειδών», ο Αγγελής Αργυρίου (ιδιοκτήτης σκούνας) ο Βασίλειος Χριστοφόρου (υπηρέτησε την Ύδρα) ο Κωνσταντής Καζάζογλου κ.ά.

Πλέον των 76 Αινιτών έδωσαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης. Από αυτούς 14 σκοτώθηκαν κατά την καταστροφή των Ψαρών, 9 στη Σαμοθράκη, 3 στο Νεόκαστρο του Ναυαρίνου και διάφοροι άλλοι σε άλλα σημεία, όπως στο Τρίκερι, στη Σύμη, στην Κρήτη κ.λπ.

Ελληνικά ερείπια στην Αίνο

Ακολουθώντας τον πατέρα του...

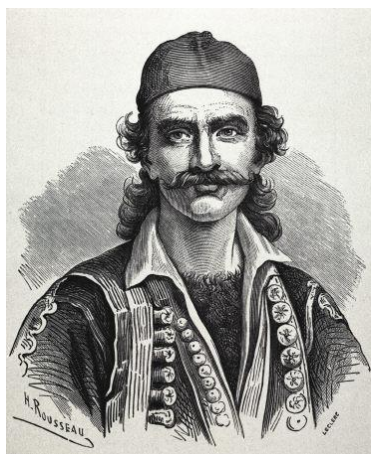
Ξεχωριστή θέση ανάμεσά τους κατείχε ο Χατζή Φραντζής Κούταβος. Μεγάλος караβοκύρης. Δεν δίστασε ούτε στιγμή όταν έφτασε το πλήρωμα του χρόνου. Πήρε το νεαρό γιο του Μαργαρίτη Κούταβο και τον ανεψιό του Κωνσταντίνο Κούταβο και σαλπάρισε για το ταξίδι του χρέους.

Πήρε τα καράβια του και στο ένα, τον «Ποσειδών» που είχε 12 κανόνια επάνω, έβαλε κυβερνήτη το νεαρό Μαργαρίτη. Αυτός, με τον νεανικό ενθουσιασμό και την απaráμιλλη ορμή της ηλικίας του έδωσε τα πάντα.

Με το πλοίο του, ο Μαργαρίτης, έσωσε πολλούς Χιώτες από τη μεγάλη σφαγή. Πήρε μέρος στην εκστρατεία στα παράλια του Ολύμπου. Συμμετέσχε στην πολιορκία της Χαλκίδας σώζοντας πολλούς διωκόμενους Έλληνες της Εύβοιας, όταν έγινε η εκστρατεία του Δράμαλη.

Ο Αινίτης ναυτικός, βρέθηκε από νωρίς στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας. Γρήγορα όμως ενεπλάκη και στις γνωστές εμφύλιες διαμάχες, που λίγο έλειψαν να торπιλίσουν την επιτυχή έκβαση του Αγώνα της Ανεξαρτησίας.

Με τον «εθνοκατάρατο»...

Υποστηρίζοντας τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, αντιμετώπισε πολλές αντιδράσεις από τον Άρειο Πάγο, που διοικούσε τη Στερεά Ελλάδα και βρισκόταν σε μόνιμη αντιπαράθεση με τον αρχικαπετάνιο της Ρούμελης.

Οι Αρεοπαγίτες με πρόεδρο το Μητροπολίτη Ταλαντίου Νεόφυτο (μετείχε και ο γνωστός λόγιος Άνθιμος Γαζής) στις 12 Οκτωβρίου 1822 από το Ξηροχώρι, όπου έδρευαν, ζήτησαν ακόμα και την απομάκρυνση του Μαργαρίτη Κούταβου και την αντικατάστασή του με άλλο καπετάνιο στο ιδιόκτητο πλοίο του «Ποσειδών». Είναι ακριβώς η εποχή, που ο Οδυσσέας Ανδρούτσος απεκαλείτο «**εθνοκατάρατος**». Σε πολλά έγγραφα του Αγώνα αποκαλείται «Ο εθνοκατάρατος Δυσέος».

Σε έγγραφο που σώζεται στα Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, στη Βουλής των Ελλήνων, ο Κούταβος αποκαλείται «**δόλιος**», «**πανούργος**» και «**αισχροκερδής**», όταν παραφύλαγε τα στενά του Ευρίπου. Αργότερα, σύμφωνα με το έγγραφο αυτό «**κατήργησε τας διαταγάς του Αρείου Πάγου και απελθών εις Αθήνας ενώθη μετά του εθνοκαταράτου, καθώς και ο άλλος**

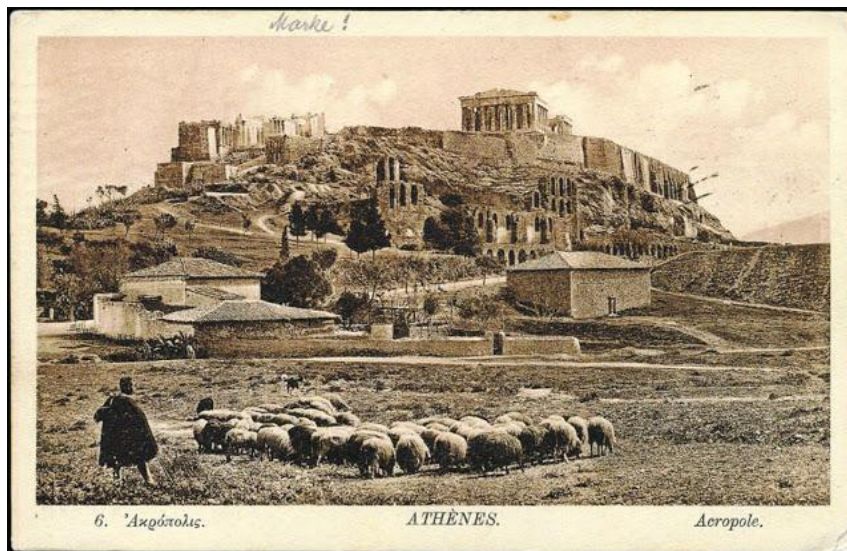
καπητάν Ιωάννης Καραβέλιας, Αινίτης, όστις και αυτός παραφυλάττει με έν μικρόν πλοίον. Το κίνημα τούτο είναι ολέθριον εις τους σκοπούς της Διοικήσεως, η οποία πρέπει να λάβη μέτρα, στέλλουσα εξεπίτηδες δια να βάλη εις χείρας αυτούς τους δύο καπηταναίους, αντεισάγουσα εις αυτό το ένα, τον Ποσειδώννα δηλ. άλλον καπητάνιον και επιβάτας και το άλλο να αναχρήση, επειδή φέρεται δολίως κατά της Διοικήσεως δηλοποιούσα και προς ημάς τα πρακτέα».

Πάντως ο Μαργαρίτης Κούταβος πολύ αργότερα, έχασε το πλοίο του, γιατί το έκαψε και το βύθισε για να μην πέσει στα χέρια των Τούρκων. Το υπουργείο των Ναυτικών, του ενέκρινε αποζημίωση 37.000 γρόσια. Το Ταμείο όμως ήταν αδειανό και ο Κούταβος πήρε μια ομολογία... ώστε όταν το Ταμείο ευπορήσει, αυτός να πάρει τα χρήματά του.

Σε μια αναφορά του προς το Εκτελεστικό Σώμα, έγγραφε στις 2 Σεπτεμβρίου 1825 μεταξύ άλλων «... **μας εδόθη διαταγή από το Υπουργείον, να τα λάβωμεν ευπορήσαντος του Ταμείου, με όλον όπου το Ταμείον πολλάκις ευπόρησε, όμως ημείς δεν ελάβομεν το παραμικρόν διό παρακαλούμεν θερμώς να λάβη σπλάγχνα οικτίρμον εις ημάς τους υπέρ πατρίδος δυστυχήσαντας...**». Προηγουμένως ο Κούταβος είχε στα χέρια του και βεβαιώσεις του υπουργείου Οικονομικών υπογραμμένες από τον υπουργό Νικ. Πονηρόπουλο και το γραμματέα Σπύρο Παπαλεξόπουλο, μου βεβαίωναν ότι οφείλονται σ' αυτόν χρήματα «**δι' εξόφλησιν ενιαυσίων εξόδων**» τα οποία όμως «**θέλουν πληρωθεί ευπορήσαντος του Εθνικού Ταμείου**». Αλλά ο Κούταβος λεφτά δεν έπαιρνε... Πλήρης απελπισία...

Το 1829 έγγραφε και στον Καποδίστρια, διεκτραγωδώντας την κακή του κατάσταση.

«Εξοχώτατε περιπτόν το ν' απασχολήσω την Εξοχότητά σας με την λεπτομερή έκθεσιν των όσα εις την φίλην Πατρίδα επρόσφερα και εθυσίασα καθ όλον τον ιερόν τούτ' Αγώνος διάστημα εκθέτω υπ' όψιν της μόνον ότι κατά διαταγήν των παρελθουσών Διοικήσεων εστάθην με το πλοίον μου εις διαφόρους της Πατρίδος ανάγκας και τέλος εις την πολιορκίαν τη Ευβοίας, διαρκούσης της οποίας ηναγκάσθην εις την δια της θαλάσσης έφοδον των εχθρών να το καταβυθίσω δια να μην πέση εις την εξουσίαν αυτών και επομένως με το πλήρωμά μου όλον να διασωθώ εις μίαν γης άκραν...».

Η Ακρόπολη

Φροντιστής του Στρατοπέδου Αθηνών

Ο Μαργαρίτης Κούταβος, μη έχοντας άλλους πόρους μετά την εκούσια βύθιση του «Ποσειδώνα» για να ζήσει, διορίστηκε τον Ιούλιο του 1825 Γενικός Φροντιστής του Στρατοπέδου Αθηνών.

Εκεί, υπήρξε υπόδειγμα τιμιότητας. Από μια αναφορά του, που σώζεται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, προκύπτει ότι σε μια περίπτωση, έκατσε και ξαναμέτρησε 46.000 κεφάλια γιδοπρόβατα, γιατί υποπτεύθηκε ότι οι καταμετρητές εξαγοράστηκαν από τους τσοπαναράιους της Αττικής. Αυτό συνέβη τον Ιούλιο του 1825 και το ανέφερε εγγράφως στο υπουργείο Πολέμου.

«...Περί των άνω ειρημένων γιδοπροβάτων επειδή αμφιβάλω ότι οι καταμετρηταί οι οποίοι εστάλθησαν υπό των Δημογερόντων, αγοράσθησαν υπό των ποιμένων, διότι πριν φθάσω ενταύθα έβαλαν αυτούς και εμετρούσαν και επειδή 46.000 κεφάλια μόνον έφεραν καταμετρήσεως λογαριασμού, δια τούτο ηναγκάσθην να καταμετρώ αυτά εκ δευτέρου τώρα».

Φυσικά τα προβλήματα δεν έλειπαν και τα παράπονα ήταν καθημερινά. Όπως συνέβη, όταν δεν είχε επάρκεια σιταριού για το ψωμί των αγωνιστών και αναγκάσθηκε για να εξοικονομήσει την κατάσταση, ο Κούταβος, να βάλει μέσα και καλαμπόκι ή κριθάρι.

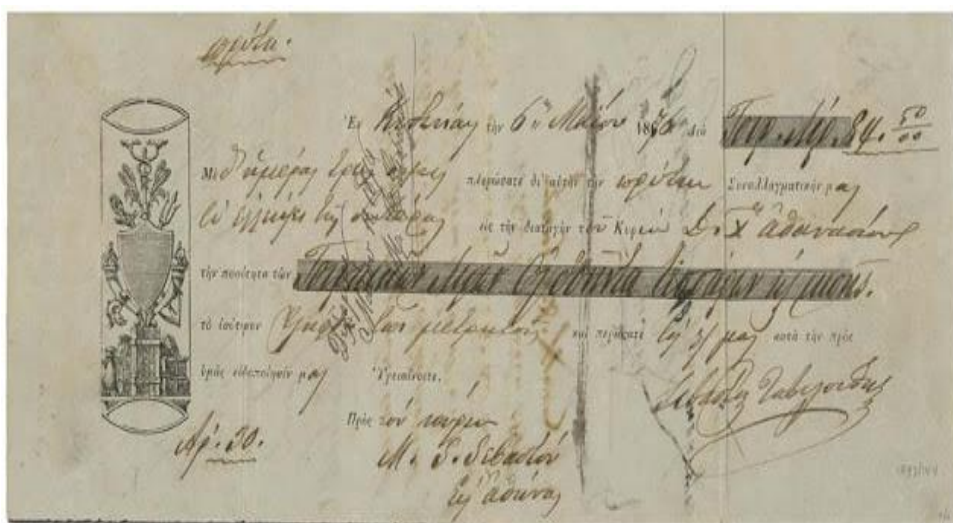
Κλέφτες σέρνουν το χορό στους Στύλους του Ολυμπίου Διός

Ο στρατηγός Κατζικογιάννης όμως, που είχε στρατοπεδεύσει στην Αθήνα, έγινε έξαλλος και έστειλε στις 6 Αυγούστου 1825, μια πανταχούσα στον Μαργαρίτη Κούταβο:

«Κύριε φροντιστή, χαιρετούμεν και σε ειδοποιούμεν ότι η Διοίκησις μας δίνει σάρι, διατί μας στέλνετε και καλαμπόκι; Ημείς αυτό δεν το τρώμε, όμως ή να μας στείλετε καθάριο όπου μας δίνει η Διοίκησις, ειδέ δεν το θέλομεν ολότελα. Ημείς δεν είμαστε κουρούνια οπού να φάμε καλαμπόκι ξερό τώρα τον Αύγουστο. Αυτήνες τιςπραμάτειες οπού κάνετε τις ξεύρομε, φθάνει που μας κάνετε πραμάτειες στα γρόσια στους λουφέδες. Στο ψωμί δεν μας κάνετε πραμάτεια. Αύριο το πουρνό να είναι εδώ, ειδέ ερχόμαστε μέσα και παθαίνεις εκείνα πούπαθε η Επιτροπή. Ακόμα χειρότερα αν είναι που το κάνει εσύ θα πάθης του διαβόλου, ειδέ και το κάνουν οι τζαουσάδες, ψωνίζουν αυτοί τον διάβολον...».

Ο Κούταβος αμέσως με αναφορά του στο υπουργείο Πολέμου γνωστοποίησε τη δύσκολη κατάσταση που εγκυμονούσε κίνδυνο βιαιοτήτων και επεσήμανε:

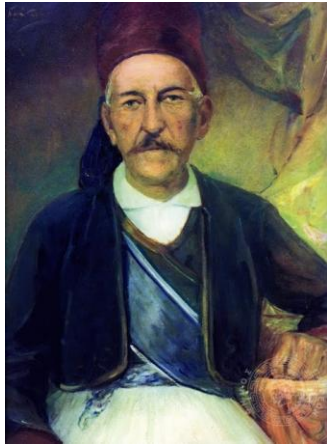
«Δια να μην τα πολυλογώ, ανυπόφοροι είναι καθ' όλα, διότι φέρουν μαζί τους και την βίαν προς εκτέλεσιν των κακών επιχειρημάτων αυτών, αφού εύρουν εναντιότητα. Όθεν μην αναβάλετε τον καιρόν δια να σταλθώσιν αι αναγκαίαι τροφαί, δια να μην συνέβη το αππροσδόκητον συμβεβηκός».

Συναλλαγματική υπογεγραμμένη στις Κυδωνίες

Υποπρόξενος στις Κυδωνίες...

Ο Μαργαρίτης Κούταβος, με τόσες οικογενειακές αγωνιστικές περγαμηνές, έμεινε τελικά στην ελεύθερη Ελλάδα και αργότερα διορίστηκε υποπρόξενος στις Κυδωνίες της Μικράς Ασίας. Στη συνέχεια, τοποθετήθηκε υποπρόξενος στη Βάρνα, σε μεγαλύτερη πλέον ηλικία, το 1863. Η τοποθέτησή του έγινε από την Προσωρινή Κυβέρνηση, που είχε εγκατασταθεί αμέσως μετά

την έξωση του Όθωνα. Στο Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών έχει διασωθεί το Βασιλικό Διάταγμα για την τοποθέτησή του. Το υπογράφει ο πρόεδρος της Προσωρινής Κυβέρνησης Ρούφος και ο υπουργός Εξωτερικών Π. Καλλιγιάς.

Ο Μπενιζέλος Ρούφος

Ο Κούταβος ήταν τότε στην Αθήνα και με επιστολή του στις 29 Αυγούστου, αποδέχθηκε το διορισμό του και ζήτησε από το υπουργείο Εξωτερικών να εγκριθεί η καταβολή των εξόδων του λόγω «της μακρινής και πολυδαπάνου οδοιπορίας» και της πολυάριθμης οικογένειάς του. Ο Μαργαρίτης Κούταβος έφθασε στη Βάρνα του Εύξεινου Πόντου στις 11 Σεπτεμβρίου 1863.

Η απόλυσή του

Σύντομα όμως θα δοκίμαζε μια δυσάρεστη έκπληξη. Σχεδόν πέντε μήνες μετά την έλευσή του, ειδοποιήθηκε, ότι απολύεται!

Στις 8 Μαρτίου 1864 στέλνει παραπονούμενος, επιστολή στον υπουργό Εξωτερικών Π. Δεληγιάννη. Γράφει φορτισμένος έντονα για «σφαγιασμό» και «άδικη απόλυση» αν και ήταν αρχηγός εξαμελούς οικογένειας. Και προσθέτει και για το πλοίο του, που πρόσφερε για τις ανάγκες του Αγώνα της Εθνικής Ανεξαρτησίας:

«Αν δεν ήμην Κύριε υπουργέ, εκ των ετεροχθόνων δεν ήθελον βεβαίως να δυσπραγώ και να ταλαιπωρούμαι ούτω πως, αλλ' ήθελον και εγώ να χαίρωμαι και να νέμωμαι τους μεγαλυτέρους βαθμούς, αμοιβάς και απολαύας και να αποζημιωθώ και εγώ εν μέρει τουλάχιστον διά τε το πολεμικόν πλοίον μου ό παρέδωσα εις τας φλόγας και δια τας τόσας δαπάνας εν τω καιρώ εκείνω πραγματικάς».

Ο Κούταβος, δεν παραλείπει να επισημάνει ότι πολλοί υποδεέστεροί του στο Ναυτικό και στο Στρατό Ξηράς, πήραν βαθμούς χωρίς καν να... μυρίσουν μπαρούτι στη μάχη.

«... αγωνιστές οίτινες ουδέ τον καπνόν της πυρίτιδος ειδότες, ουδέ τους κρότους των κανονίων ηκούσαντες κατά την εποχήν εκείνην καθώς εγώ, κατά την κοινήν φράσιν έτρωγα με την χούφταν την πυρίτιδα κανονιοβολών κατά των εχθρών και φρουρίων των ματαιώνων και εμποδίζων πάν κατά των ημετέρων Στρατοπέδων κίνημα, αυτών πάντοτε, και

δεν διστάζω μετά παρρησίας να το είπω ότι όσας κανονίων εξεσφενδόνισα Σφαίρας κατά των εχθρών με το πολεμικόν πλοίον μου, ολίγοι ολίγιστοι πρέπει να έρριψαν τοσούτους τουφεκισμούς. Πολλοί λέγω τούτων πλουσιοπαρόχως αντεμείφθησαν. Αν ήμην από καμμίαν των Τριών Νήσων των Ναυτικών ή Πελοποννήσιος ή Στερεοελλαδίτης, ήθελον βεβαίως να χαίρομαι τουλάχιστον και εγώ τον βαθμόν Α΄ Τάξεως πλοιάρχου ή Συνταγματάρχου, ενώ γινώσκω καλώς ότι τινές ούτε μακρόθεν είδον τον εχθρόν».

Ο Μαργαρίτης Κούταβος κλείνει την επιστολή του βάζοντας δίπλα στην υπογραφή του και το βαθμό του «ταγματάρχης»!

Η Βάρνα σε μεταγενέστερη καρτ ποστάλ

Λίγες μέρες αργότερα, στις 12 Μαρτίου οι Έλληνες υπήκοοι που ζούσαν στη Βάρνα, έμποροι, γιατροί, επαγγελματίες, συνολικά 50, με επιστολή τους στήριζαν τον Κούταβο, και ζητούσαν να μην απολυθεί. Η επιστολή τους σε επικυρωμένο αντίγραφο έφθασε στο υπουργείο Εξωτερικών και ο τότε υπουργός Π. Καλλιγιάς, σημείωσε ιδιοχείρως «Αρχείον» και μονόγραψε το αντίγραφο. «Αρχείον» σήμαινε, να τοποθετηθεί η αναφορά στο χρονοντούλαπο της Ιστορίας, για να το διαβάζουμε σήμερα εμείς...

Οι Κυδωνίες

Οι επισημάνσεις του Κούταβου, ήταν πέρα για πέρα αληθινές. Μόλις πέρασαν οι κίνδυνοι και άρχισε η πορεία του νέου ελληνικού κράτους, άρχισαν να παραμερίζονται οι αγωνιστές και να επικρατούν οι απόλεμοι, οι άκαπνοι και οι καιροσκόποι, με τοπικιστικά και όχι αξιοκρατικά κριτήρια. Αυτή ήταν η τραγική πραγματικότητα. Ήταν «ετερόχθων»! Ποιος θα τον προστάτευε;

Τελικά διορίσθηκε υποπρόξενος Βάρνας ο Αριστομένης Δρακόπουλος. Για να εγκριθούν τα οδοιπορικά του, έστειλαν το Βασιλικό Διάταγμα για να το υπογράψει ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ στις 23 Μαΐου 1863, ενώ περιόδευε στο Κατάκωλο!

Ο Κούταβος, ιπποτικά φερόμενος όταν ήρθε στη Βάρνα ο Δρακόπουλος, του παρέδωσε κανονικά το υποπροξενείο και στις 28 Μαΐου, τον συνόδευσε, όταν επισκέφθηκε επίσημα τις τοπικές αρχές του τόπου.

Ο Μαργαρίτης Κούταβος, είναι ένας από τους πολλούς, αλλά αγνοημένους αγωνιστές του 1821, που έζησαν μέσα στη φωτιά του πολέμου, που είδε τις ηρωικές εξάρσεις του αγωνιζόμενου Γένους, που πρόσφερε τα πάντα στην πατρίδα και στο τέλος ένοιωσε στο πετσί του τις βαθιές χαρακιές των διακρίσεων και των αδικιών, από τους άκαπνους που κατέλαβαν θώκους και εξουσίες, εις βάρος των πολεμιστών.

Π.Σ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Πηγές- Βοηθήματα

-Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών.

-Κ. Α. Διαμαντή «Θράκες Αγωνισταί κατά την Επανάστασιν του 1821» τρία ανάτυπα από τον 29^ο τόμο του Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού, 1964.

-Μ. Κούκου «Οι Θράκες στους αγώνες του 21» Από την Θρακική Επετηρίδα του Μορφωτικού Ομίλου Κομοτηνής, τόμος Β΄ 1981.

-Αρχαία Ελληνική Παλιγγενεσία, Έκδοση της Βουλής των Ελλήνων, τόμοι 20.